

Министерство образования и науки Российской Федерации
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего
образования
«Северо-Восточный федеральный университет имени М.К. Аммосова»
Институт языков и культуры народов Северо-Востока Российской Федерации
Кафедра «Якутский язык»

Утверждено
на заседании Ученого совета ИЯКН СВ РФ
Протокол № 1 от «18» сентября 2019 г.
_____ Директор Торотов Г. Г.

ПРОГРАММА

вступительного испытания для поступающих на базе среднего общего образования по
направлению подготовки **45.03.01 – Филология**

Профили:

- Отечественная филология (якутский язык и литература)
- Прикладная филология (якутский, русский языки)

Квалификация (степень): бакалавр
Форма обучения: очная

Составитель: Чиркочева Д.И., к.ф.н., доцент, зав. кафедрой «Якутский язык», Институт
языков и культуры народов СВ РФ

Якутск, 2019

1. Общие положения

Формы и условия проведения вступительных испытаний для поступающих определяются Ученым советом института и доводятся до сведения поступающих не позднее, чем за полгода до начала приема вступительных испытаний. Для поступающих создаются необходимые к подготовке условия, желающие могут посещать бесплатные консультации.

Результаты вступительных испытаний определяются по 100-балльной системе.

2. Определение содержания вступительных испытаний

Вступительные испытания должны определить уровень усвоения поступающим материалов по якутскому языку и литературе, предусмотренного учебной программой школы и охватывать все минимальное содержание данной дисциплины, установленное соответствующим государственным образовательным стандартом. Вступительные испытания включают в себя вопросы по дисциплинам «Якутский язык» и «Якутская литература». Комплексный характер экзаменационной работы по якутскому языку и литературе позволит проверить и оценить уровень подготовки экзаменуемых с разных сторон компетенций: лингвистической, языковой, коммуникативной и общекультурной.

Ответ должен подтвердить достаточно полное знание материала по якутскому языку и по якутской литературе основных тем изученной программы.

3. Требования, проверяемые в ходе вступительных испытаний

Экзаменуемый должен показать и подтвердить:

- знание вопросов якутского языка по программе общего образования;
- знание основных произведений якутских писателей из школьной программы;
- владение якутским языком в его разговорной и литературной форме;
- знание истории родного языка, ее современного состояния и перспектив избранной специальности.
- способности анализа и обобщения знаний по якутскому языку и литературе.

4. Перечень основных учебных тем по дисциплине «Якутский язык» и «Якутская литература»

Вариант работы содержит по части I - 20 вопросов (1-20), по части II - 2 задания.

Распределение заданий по темам.

1.1 Лексика – 2

1.2 Фонетика - 1

1.3 Морфология - 4

1.4 Синтаксис – 3

2. Вопросы по произведениям якутских писателей

3. Вопросы по теории якутской литературы

Распределение заданий по баллам (40 б.)

По I части – за каждый правильный ответ ставится 2 б.

По II части

1 задание (грамматический разбор и выполнение заданий, 5 заданий, 1 задание – от 5 до 8 б.) – 26 б.

2 задание (сочинение) – 34 б.

Оценивание I части работы

Задание	Перв. балл	Балл по сложности	Итоговый балл
1	16.	16.	1
2	16.		1
3	16.	16.	2
4	16.	16.	2
5	16.		1
6	16.	16.	2
7	16.		1
8	16.	16.	2
9	16.		1
10	16.		1
11	16.		1
12	16.	16.	2
13	16.	16.	2
14	16.	16.	2
15	16.		1
16	16.	16.	2
17	16.		1
18	16.	16.	2
19	16.		1
20	16.		1
	20 б.	10 б.	30 б.

Оценивание II части работы

Задание	Перв. балл	Балл по сложности	Итоговый балл
1	3 б.	4 б.	7 б.
2	3 б.	4 б.	7 б.
3	3 б.	3 б.	6 б.
4	3 б.	4 б.	7 б.
5	3 б.	3 б.	6 б.
	15 б.	18 б.	33 б.

Критерии оценивания сочинения

№	Сыаналыыр кэрин	Баала
K1	Уус-уран айымныы эбэтэр анал тиэмэ (ырытыы) ис хоһоонун билии	1/1
K2	Айымныыга эбэтэр бэриллитит тиэмэбэ кэтөбүллэр проблеманы сөпкө өйдөөн, ырытыы	1
K3	Өйтөн суруйуу тиэмэтин арыыы	1
K4	Уус-уран суруйуу ньымаларын билии уонна суруйууга туһаныы: эпитет, тэннэбил, метафора, ханалытан этии	1/1
K5	Суруйааччы олобун, айар үлэтин сүрүн олуктарын билии эбэтэр анал тиэмэбэ сыһыаран киллэрии	1
K6	Өйтөн суруйууга норуот, айымныы устуоруйатын билиини туһаныы	1/1
K7	Өйтөн суруйууга литература ырытыытын таба туһаныы	1/1
K8	Өйтөн суруйууну тус бэйэ ылыныытын быһаарыы	1
K9	Өйтөн суруйуу сүрүн санаатын уонна проблематикатын быһаарыы	1
K10	Айымныы геройдарын эбэтэр анал тиэмэбэ туһааннаах персонаһы ырытыы	1/1
K11	Өйтөн суруйуу ис хоһоонун сырдатар матырыяалы туһаныы (эпиграф, айымныыттан быһа тардыы, бэргэн этиилэр)	1/1
K12	Литература историятыгар суруйуулары туһанан, уус-уран айымныыны	1/1

	ырытыы уонна анал тиэмэбэ бэйэ быһаарытыын суруйуу	
K13	Литература теориятыгар суруйуулары туһанан, уус-уран ырытыы түгэннэрин киллэри	1/1
K14	Айымньыга эбэтэр бэриллитбит тиэмэбэ тус бэйэ сыһыанын быһааран суруйуу	1/1
K15	Ырытыыга литература терминнэрин туһаны	1/1
K16	Сааһылаан уонна толкуйдаан ырытыы көстүүтэ	1/1
K17	Айымньыны эбэтэр анал тиэмэни ырытыыга бэйэ санаатын, сыанабылын суруйуу (суруйуу түмүгэ)	1/1
K18	Атын айымньыны эбэтэр олоххо сыһыаннаах түгэни кытта тэнни тутан суруйуу уонна тэннээн көрүү	1/1
K19	Сурук бэлиэтин билии уонна таба туһаны	1
K20	Таба суруйуу быраабылаларын билии	1
K21	Суруйуу биир кэлим ис хоһоонноох буоларын ситиһии	2/1
K22	Этии тутулун сөпкө оноруу, этиигэ грамматика быраабылаларын сөпкө туһаны	1/1

Распределение заданий работы

Үлэ чааһа	Сорудах ахсаана	Үлэ мунутуур баала (маннайгытынан)	Үлэ бүттүүн мунутуур баала	Сорудах тиибэ
1 чааһа	20	20 б.	30 б.	хоруйу бэйэ суруйуута
2 чааһа	5	15 б.	33 б.	ырытыыны оноруу
3 чааһа	1	23 б.	37 б.	өйтөн суруйуу
Барыта	26	58 б.	100 б.	

Тылы састаабынан ырытыы

холкутуйдахпытына > холку+туй+тах+быт+(ы)на

холку – тыл олоҕо, төрүт, даҕааһын аат, бэлиэ

туй – туохтуур үөскүүр сыһыарыыта

тах – болдьох киэп сыһыарыыта

быт – тардыы 1 сирэйин сыһыарыыта, элбэх ахсаанна – өлүктүйбүт миэстэ түһүгүн сыһыарыыта

хатынмын > хатын+(ы)м+(ы)н

хатын – тыл олоҕо, төрүт, аат тыл, барамай

м – тардыы сыһыарыыта, 1 сирэй, биир биирдээбэ

н – туохтуу түһүк сыһыарыыта

Тылы сана чааһынан ырытыы.

Оҕом бүгүн үөрэнэр.

Оҕом – аат тыл, тыл олоҕо – оҕо, төрүт олох, киһиэхэ сыһыаннаах тыл, чопчу суолталаах, тардыылаах, 1 сирэй, биир биирдээбэ, уопсай аат, этиигэ туһаан.

Бүгүн – сыһыат, олоҕо – бүгүн, үөскээбит олох, тыл силлиһиитэ, кэм, быһаарар, этиигэ ситиһии.

Үөрэнэр – туохтуур, тус, турук, олоҕо – үөрэн, төрүт, буолар, кэпсиир киэп, билинги кэм, 3 сирэй, биир ахсаан, төрүт туһаайыы, этиигэ кэпсиирэ.

Биһиэхэ мааны ыалдьыт сырытта.

Биһиэхэ – солбуйар аат, олоҕо – биһиги, үөскээбит, сирэй солбуйар аат, 1 сирэй, элбэх ахсаан, сыһыарыы түһүк, этиигэ толоруу.

Мааны – даҕааһын, олоҕо – мааны, төрүт, хаачыстыба, этиигэ быһаарыы.

Ыалдьыт – аат тыл, олоҕо – ыалдьыт, үөскээбит (-дьыт), чопчу суолталаах, судургу, уопсай, төрүт түһүк, 3 сирэй, биир ахсаан, этиигэ туһаан.

Сырытта – туохтуур, тус, хайааһын, олоҕо – сырыт, төрүт, кэпсиир киэп, билигин ааспыт кэм, 3 сирэй, биир ахсаан, төрүт туһаайы, этиигэ кэпсиирэ.

Тылы ситиминэн ырытыы.

Оҕом бүгүн үөрэнэр. Бу этиигэ *оҕом үөрэнэр, бүгүн үөрэнэр* диэн тыл ситимнэрэ баар.

Оҕом үөрэнэр – баһылатыылаах ситим, сөпсөһүү, 3 сирэй, 1 ахсаан

Бүгүн үөрэнэр – баһылатыылаах ситим, сыстыы, тыл бэрээдэгэ.

Биһиэхэ мааны ыалдьыт сырытта. Бу этиигэ *ыалдьыт сырытта, мааны ыалдьыт, биһиэхэ сырытта* диэн тыл ситимнэрин ырытабыт.

Ыалдьыт сырытта – баһылатыылаах ситим, сөпсөһүү, 3 сирэй, 1 ахсаан

мааны ыалдьыт – баһылатыылаах ситим, сыстыы, тыл бэрээдэгэ

биһиэхэ сырытта – баһылатыылаах, салайыы, сыһыарыы түһүк.

Этии чилиэнинэн ырытыы.

Эксээмэни туттарааччы этии туттаах уонна ойоҕос чилиэнин араарар, быһаарар билиилээх буолара эмиэ ирдэнэр. Туттаах чилиэн, биллэрин курдук, этии сүрүс ис хоһоонун бэлиэтиир аналлаах, ол суолтаны туһаан уонна кэпсиирэ сыһыаныгар көрөбүт. Онон анардас туттаах эрэ чилиэннээх этии эмиэ баар буолар. Эксээмэн үлэтин 2 чааһын соруудабын хас биирдии ырытыытын сөпкө онорон, 30 б. ылыахха сөп. Этии чилиэнинэн ырытыы 6 б. сыаналанар.

Биһиэхэ мааны ыалдьыт сырытта

Ыалдьыт – туһаан, судургу, аат тыл

Сырытта – кэпсиирэ, судургу, туохтуур

Биһиэхэ – толоруу, ойоҕос, солбуйар аат

Мааны – быһаарыы, сыстар, даҕааһын

Кырабаат кэтэбэр муннукка турар үрүҥ тангас сабыылаах кыра төгүрүк остуолга будильник тыһаата.

Будильник – туһаан, судургу, аат тыл

Тыһаата – кэпсиирэ, судургу, туохтуур

Остуолга – толоруу, ойоҕос, аат тыл

Кырабаат кэтэбэр – сиһилии, миэстэ, аат ситимэ

Муннукка турар үрүҥ тангас сабыылаах кыра төгүрүк – быһаарыы, сыстар, тэнийбит.

Методические рекомендации по проведению вступительных испытаний

Сдача вступительных испытаний проводится на открытых заседаниях экзаменационной комиссии с участием не менее трех человек. В состав комиссии, принимающей экзамен по направлению, входит не менее трех преподавателей кафедры якутского языка.

Результаты вступительных испытаний определяются по 100балльной системе и объявляются на 3-й день после оформления в установленном порядке протоколов заседаний экзаменационной комиссии.

На выполнение испытательной работы отводится 4 часа (240 минут).

Подготовка к выполнению работы – 20 мин.

Часть I включает 20 вопросов с кратким ответом. Среднее время выполнения одного задания этой части – 1-3 минуты. Ориентировочное время выполнения этой части работы – 50 минут.

Часть II включает 2 задания. На выполнение вопросов первого задания требуется от 3-7 минут. Ориентировочное время выполнения 1 задания – 30 минут.

Рекомендуемое время выполнения 2 задания II части, состоящей из одного задания с развернутым ответом (письменная работа) – 60 минут.

Самостоятельная проверка работы – 20 мин.

Демонстрационный вариант заданий вступительных испытаний по якутскому языку и литературе

Үлэ икки чаастаах.

Үлэ бастакы чааһыгар 20 боппуруос бэриллэр. Хас биирдии боппуруос хоруйун (эппиэтин) ыйыллыбыт миэстэбэ, соруудах аллараа өттүгэр, бэйэн суруйарын ирдэнэр. Эппиэккин тэйбэккэ, сурук эбэтэр атын бэлиэтэ суох суруй.

Үлэ иккис чааһа 2 соруудахтаах.

Бастакы соруудабы толорууга этии бэриллэр, ол этиини уонна этиигэ бэлиэтэммит тыллары, ситимнэри ыйыллыбыт соруудахтарынан ырытарын ирдэнэр. Тылы састаабынан, сана чааһынан, ситимнэри арааһынан ырытылары оноробун. Этиини тутулунан ырытарга этии тиибин, арааһын, састаабын ыйабын.

Иккис соруудахха айан суруйуу тиэмэтэ бэриллэр. Ирдэбиллинэн айан суруйуу 150 тыллаах эбэтэр онтон ордук буолуон сөп, ол эрэри 100 тылтан абыйаба суох буолуохтаах. Бэриллибит тиэмэни толору арыян суруйарга дьулуһабын.

I чааһа

Үлэ I чааһыгар бэриллэр соруудах наарданыыта маннык буолар.

1, 4, 6, 9 – саха тылын морфологиятыгар ыйытылар. Холобур, сана чааһын, тыл састаабын быһаары.

2 – фонетика соруудаба. Холобур, аһаҕас уонна бүтэй дорҕоон систематын уратытын, дорҕоон наарданыытын, уларыыытын быһаары.

3, 8 - лексика ыйытылара. Холобур, тыл суолтатын, араастарын, биирдэм эбэтэр тыл ситиминэн бэриллэр тыл уратыларын быһаары.

5, 7, 10 – синтаксис соруудахтара. Холобур, этии арааһын, этиигэ тыллар ситимнэһиилэрин, ситим араастарын, ньыматын быһаары.

11 – 20 – саха литературатыгар билиини тургутан көрөр ыйытылар.

Барыллаан ыйытыктар уонна соруудахтар

1. Бу этиигэ аннынан тардыллыбыт тылга ис хоһоонунан чугаһыыр суолталаах (синонимны) тыллары булан үһүл (2-3 тыл).

Күһүн бастаан кыраһа, кырпай хаар түһүүтэ эмиэ бэйэтин туһугар кэрэтик көстөр.

2. Бэриллибит этиигэ сэргэстэспит бүтэй дорҕоонноох тыллары булан суруй, сэргэстэһии үөскээбит быраабылатын суруй.

Хаары хасыһан, кымырдаҕас чөнөчөккө киирбит хайаһаһын хасыһар.

3. Бу этиигэ туттуллубут сомоҕо домоҕу биир тылынан солбуйан туспа суруй.

Окко киирэр кэм буолла да, Сэмэн оҕонньор биллибэтэ. Кулубаба барбыт үгсүү эмиэ таасты тилирдэ.

4. Бу этиигэ аат тыллары булан, туспа үһүл, ханнык түһүк туттуллубутун быһааран суруй. **Уокка оттор маһы бэлэмнэн баран, Микиитэ быыкаайык хотуурун сүгэн эһэтин аахха тийэн, дулбалары тула көтө сылдьан охсон кулупаайдаабытынан барда.**

Бу ыйытыгыга хоруйдуурга түһүк (падеж) сыһыарыытын, ыйытыытын, суолтатын билии ирдэнэр.

5. Бу этии бэриллиитинэн арааһын быһааран суруй. **Өлөксөй алаады сурабын истэн, отуу таһыгар олорбохтоон баран, дьэитигэр табыста.**

6. Бэриллибит этиигэ көмө тыллары булан, сыстар тылларын кытта туспа суруй.
Мин арыы сабатыгар тийэ оҕустум, сотору үрдүбүнээби маһым кураанах мутугар кэбэ кэлэн олоро биэрдэ.
7. Бу этиигэ сирэй саҕаны киллэрэн уларытан суруй.
Мин оройуон кииниттэн командировкаҕа сылдьарым, Чаран нэһилиэгэр баран иһэрим туһунан быһыта-орута кэпсээн биэрэбин.
8. Бэлиэтэммит тылга синонимны тыллары булан суруй. **Чаччаччы халпыт хагдан сэбирдэхтэр суолга үктээтэх аайы тыастара хачыгырас.**
9. Бу кэрчик ханнык айымньыттан ылыллыбытын ааптарын (псевдоним) кытта суруй.
**“Аны биэрдэ дьүһүн кубулунан,
Быста-быста салҕанан,
Тимирэ-тимирэ күөрэйэн,
Өлө-өлө тиллэн көрүөбүн...”**
10. “Дьулуруйар Ньургун Боотур” олонхоҕо Туйаарыма Куо, Айталын Куо, Кыыс Ньургун, Сабыйа Баай хотун, Аан Алахчын хотун ханнык дойду дьахталлара буолалларын быһааран суруй.
11. Бэриллибит кэрчик ханнык айымньыга баарын быһаар.
**“Алыс уйан абылас буолбут,
Олус уйан олоругас буолбут,
Сыта уйан сыыгынас тыннаммыт...”**
Манна айымньы аатын сөпкө уонна толору суруллар.
12. Алексей Андреевич Иванов-Күндэ саха литературатыгар ханнык жанры киллэрсибитин ый. Күндэ хоһооннорун үөрэтии оскуола программатыгар баар.
13. Бу кэрчик ханнык айымньыга ким мэтириэтэ буоларын быһаар.
“Салгынаабыт хара сирэйдээх, дэхси бөдөн тиистээх, мичээрдээбит киэн харахтаах, дадайбыт киһи...”
14. Алампа маннайгы айымньытын аатын, жанрын ый.
15. Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр Новгород сиригэр хорсуннук кыргыһан өлбүт саха буйуннара хоһуйуллубут айымньы аатын, ааптарын быһааран суруй.
16. Петр Тобуроков оҕолорго анаммыт хоһоонун холобурдаан, быһа тардыыта суруй.
17. Бу этиигэ туттуллубут сурук бэлиэтин быһааран суруй. **Сахалыы санарыы бэйэтэ туспа буолар, ону кэһиллибэт, мэкитиэтэ – тыл үөрэбэ.**
18. Бэриллибит этиини болҕойон аах, бэлиэтэммит түөлбэ тылы сөптөөх литературалыы тылынан солбуйан суруй.
-Хайа, туох сонуннанын?-диэн Коля дьаал харата ыйытта.
19. Бу тыл ситимнэриттэн холбуу тыллары булан суруй.
Кыһыл тылынан кыыраар, буута быстарынан, тимир суол, аан дойду, аҕатын туйабын хатарбыт, хой баһын туойар, баҕа батаһа.

20. Бу этиигэ бэлиэтэммит тыллар ситимнэспит араастарын быһааран суруй.
Киһиэхэ айар үлэттэн эйэлээх олохтон ордук дьол суох.
21. Бу этиигэ бэлиэтэммит тыл ханнык этии чилиэнэ буоларын ый. **Сэнээбиккиттэн сэттэбин ылыаҥ.**
22. Бу этии суолтатын арааһын быһааран суруй. **Быйыл сайын олус ардахтаах дьыл буолла, онон тыа сириҥ дьоно кыайан оттооботулар.**
23. Бу этиигэ бэлиэтэммит тылы тутулуунан быһаар. **Ханна эрэ уу оҕуһа мөҥүрөөн лүҥкүнэтэр.**
24. Өксөкүлээх Өлөксөй саха норуотун инники дьылҕатын өтө көрөн суруйбут үлэтин аатын чопчулаа.
25. Сергей Васильев олонхотугар Айыы бухатыырдарын абааһы бухатыырдарын кытта киксигиннэрэн охсуһуннартыыр көтөр буолан кубулунар бухатыыры быһаар.
26. Аллаах Алаапыйа ханнык айымньы героһа буоларын суруй. Ааптарын быһаар.
27. А.И. Софронов “Дьүһүн кубулуйумтуо” кэпсээнигэр мөккүөрү быһаара сатыыр герой аатын чопчулаа.
28. Саха литературатын үгэһит суруйааччытын быһаар.
29. Валентина Гаврильева айымньытыгар Баһылайка оҕонньор өйүгэр онорон көрөр дойдутун суруй.
30. “Таптыабын ийэни” хоһоон ааптарын быһаар, хоһоон суолтатын, уратытын ый.
31. Былыр дьоннор эстэн - быстан ыалларынан тарҕаһалларын атыннык ааттаан суруй.
32. Егор Чэрин өстөөх билиэниттэн быһааммыт албаһын быһаар.
33. Бу этиигэ бэлиэтэммит тыл ханнык көмө чааһа буоларын, арааһын быһааран суруй.
Биридэ Микиитэ эһэтэ дьэ таһыттан баадахыс гына тустэ, кулун бэргэһэтин, таба сабынньабын хастыы тардыталаан, оронно элитэлээтэ уонна табырдыа төттөрү ыстанан табыста.
34. Бу этиигэ бэлиэтэммит тыл ситимнэрин , уратытын быһаар. **Микиитэ, кини эһэтэ Молоох Миитэрэй, ийэтэ Сөдүөччүйэ, ити омунаахтык кэлбит Өлөксөй «Дулбалаах» диэн нэһилиэк уһуга ойдом хочобо ыал буолан сириэдийэн олоролор эбит.**
35. Бу этиигэ сурук бэлиэтин быһааран суруй. Этии арааһын быһаар. **Тийбитэ, кинилэр сүһүлэрэ мэччийэ сылдьаллар эбиттэр.**

II чааһа

Сорудах: Бэриллибит этиини, бэлиэтэммит тыллары, ситимнэри ырытыы.

Этиигэ аннынан тардыллыбыт 2 тылы састаабынан: тыл олоҕун, сыһыарыыларын быһааран, дорҕоон уларыыытын көрдөрөн ырытыы. Анаан бэлиэтэммит 2 тылы санга чааһынан тэнитэн ырытыы: санга чааһын олоҕун, суолтатын, үөскээһинин уонна

уларыйытын, этиигэ туттуллуутун быһаары. Этиигэ тыллар ситимнэһиэлэрин ньымаларынан, араастарынан ырытыы. Бэриллитбит этиини чилиэннэринэн бэлиэтээһин. Этиини тутулунан ырытыыга этии арааһа, тийбэ, састааба ыйыллар.

Киһэлик Даарыйа эмээхсин үлэтиттэн сынньанар, үс атахтаах төгүрүк остуолун бэйэтин диэки сыҕарыта тардынан ытыһынан соппохтуур.

Бу этиигэ маннык ырытыылары онор.

1. Аннынан тардыллыбыт тыллары састаабынан, халыыбы тутуһан, ырыт.
2. Бэлиэтэммит тыллары саҥа чааһынан ырыт.
3. Бэриллитбит тыл ситимнэрин араастарын быһаар:

Киһэлик сынньанар –

үлэтиттэн сынньанар –

ытыһынан соппохтуур –

Даарыйа эмээхсин сынньанар

4. Этиини чилиэннэринэн ырыт (болдьох бэйэтинэн көрдөр).
5. Этиини тутулунан ырыт.

Өйтөн суруйуу

Темата:

История кырдыга уонна поэт дьылҕата

Өйтөн суруйуу сүрүн ирдэбиллэрэ

Өйтөн суруйуу тиэмэтэ көнүл эбэтэр айымньыга сыһыарыллар, айымньыттан холобурдуохха сөп. Экзамен вариантыгар биир тиэмэ бэриллэр. Экзамен кыттааччыта бу үлэтин толкуйдаан, былааннаан, биир кэлим суруйууну ситиһэргэ дьулуһуохтаах.

Манна туттарааччы бэриллитбит тиэмэни бэйэтэ анаарар, ырытар-сыаналыыр дьобура, төрөөбүт литературатын, бэриллитбит тиэмэни билэр таһыма көстүөхтээх. Айан суруйууга экзаменна кыттааччы маннык сүрүн ирдэбиллэри тутуһуохтаах.

- өйтөн суруйуу тутулун тутуһуу;
- этии тутулун кэспэктэ ситимнээхтик суруйуу;
- сурук бэйэтин, таба суруйуу быраабылатын билии, сөпкө туһаныы;
- уус-ураннык суруйары ситиһии;
- айымньыттан эбэтэр истэн уус-уран быһа тардыылары туһаныы;
- суруйуу тиэмэтин, проблематын, санаатын табатык өйдөөн суруйуу;
- бэйэ сыаналааһына, табыгастаах түмүгү оңоруу.

Бу программа соруудахтара маннык наарданан киирдилэр, үлэ бастакы чааһыгар 36 соруудах, үлэ иккис чааһыгар 6 соруудах, онон барыллаан соруудах ахсаана 42.

Үөрэх кинигэлэрэ

1. Саха тыла. Морфология: 6 кылааска үөрэнэр кинигэ. Дь., Бичик, 2009.
2. Саха тыла. Морфология: 7 кылааска үөрэнэр кинигэ. Дь., Бичик, 2006.
3. Саха тыла: 8-9 кылааска үөрэнэр кинигэ. Дь., Бичик, 2004.
4. Саха литературата: 9 кылааска үөрэнэр хрестоматия. Дь., Бичик, 1999.
5. Саха литературата: 10 кылааска үөрэнэр хрестоматия. Дь., Бичик, 1994.
6. Саха литературата: 11 кылааска үөрэнэр хрестоматия. Дь., Бичик, 2000.

Эбии литература

1. П.С. Афанасьев Саха тылын лексикологията. Я., 1996.

2. Г.Г. Филиппов, И.П. Винокуров. Саха тыла. Лексика уонна морфология. Я., 2000.
3. Н.Д. Дьячковский. Саха тылын фонетиката. Я., 2000.
4. И.П. Винокуров, М.А. Черосов. Саха тылын синтаксиһа. Судургу этии. Я., 1991.
5. Г.Г. Филиппов, И.П. Винокуров. Саха тылын синтаксиһа. Холбуу этии. Я., 1996.
6. Окорокова В.Б., Попова М.П. Билинни саха литературата: үөрэх кинигэтэ. Я., 2011.
7. Максимова П.В. 1960-80 -с сыллардаагы саха литературата: үөрэх кинигэтэ. Я., изд-во СВФУ, 2010.
8. Чиркочева Д.И. Единый республиканский экзамен по якутскому языку и литературе (11 кл.) [учебно-методическое пособие] (на якутском языке). Я., 2018, 132 с.